

Talajgyakorlatok, avagy őrizzük meg a vizet

Bár már sok alkalommal körbejártuk, mégsem lehet eleget beszélni a klímaváltozás okozta kihívásokról, köztük a vízhiányról. A HMG Tanösvény Konzorcium tagjai a 32. Alföldi Állattenyésztési és Mezőgazda Napok keretében Víz és klímakockázat a termelésben címmel szerveztek szakmai pódiumbeszélgetést, hangsúlyozva a környezethez való alkalmazkodás gyakorlati oldalát. Mint elhangzott, a víz és a klímakockázat szorosan összefügg, de vajon mi a jó irány, és van-e puffer a rendszerben?

Földesi László, a hódmezővásárhelyi Róna Mezőgazdasági és Szolgáltató Kft. ügyvezetője kis bemutatkozással kezdte a válaszádat. A 4000 hektár szántót művelő, 950 tejelő tehenet – és szaporulatát – tartó gazdaság területeiből 700 hektár öntözhető, ahol csemegekukoricát, zöldborsót termesztnek. A szakember emlékeztetett, hogy már az ötödik aszályos évet élük, ezért egyre nagyobb kihívás az állatok takarmányigényének megtermelése. Az öntözésfejlesztési beruházásuk tervezésénél még nem számoltak ekkora vízhiánnyal, a lehetőségeik legfeljebb kiegészítő, de nem teljes vízpótlásra alkalmasak.

Csak öntözéssel biztonságos

A szakember kiemelte, hogy rendszerben kell gondolkodni, aminek kiépítése nem ment egyik napról a másikra a 4000 hektáros gazdaságban. Ugyan tíz éve már nem szántanak – aminek az egyik célja a talajélet megóvása –, szerinte nem elég áttérni a forgatás nélküli talajművelésre. Ráadásul az is fejtörést okoz, hogy területeik 60 kilométeres körzetben helyezkednek el. Fontosnak tartják a menetszám csökkentését, hogy minél kevesebb bolygatást, taposást szenvedjenek el a talajaik. Ugyanígy átgondolást igényel a vetésforgó is,

Földesi László: nem elegendő a szántást elhagyni

amit erősen befolyásol a piac, miközben a nagyobb biztonság érdekében elsősorban az őszi vetésű növények kerülnek előtérbe. A szárazság miatt három éve nem vetnek lucernát, helyette viszont új takarmánynövényeket vontak be, például az olaszperjét, és jött az őszi borsó és a len is. Egy biztos, hívta fel a figyelmet az ügyvezető, a takarmányellátás biztonságát csak az öntözött területek növelésével lehet fokozni.

Hupuczi Júlia: az okszerű talajművelés a nedvességtartalomhoz igazodjon

Szerves anyag nélkül nem újul meg

„Minél kötöttebb a talaj, annál sérülékenyebb” – mutatott rá Hupuczi Júlia, a Szege-di Tudományegyetem Mezőgazdasági Kar docense, hozzátéve, hogy az okszerű talajművelés feltétele a nedvességtartalom ismerete. A szakember szerint a talajszerkezetekkel lehet felnyitni a gazdák szemét, le kell menni 2-2,5 méter mélyre, hogy meg-

értsük, hogyan is működik az alattunk lévő föld. A felső – általánosságban használt – 30-40 centiméteres réteg teljesítményét a teljes szelvény állapota határozza meg. A talajszelvényben látható vízszintes repedés pedig nem az anyag sajátossága, hanem bajt jelez.

A talaj leromlása (degradációja) gyakran már jóval azelőtt elkezdődik, hogy annak bármilyen látványos jele lenne a felszínen: a túl intenzív művelés, a szervesanyag-utánpótlás hiánya és a talajélet visszaszorulása lassan megbontja a talajszerkezetet. A biológiai aktivitás csökkenése, a pórusrendszer átalakulása és a szerkezet romlása egy idő után fizikai problémákban mutatkozik meg: tömörödésben, romló vízbeszívargásban vagy erózióban. „Vassal” nem lehet víztartó réteget építeni, hangsúlyozta a szakember, talaj- és nem növényközpontúvá kellene tenni a mezőgazdasági termelést.

Hupuczi Júlia szerint a korszerű mezőgazdaság egyik legnagyobb gondja a túlművelés. A rendszeresen bolygatott talaj felső rétege idővel lisztszerűvé válik, szerkezete szétesik, és amikor vizet kap – akár csapadék, akár öntözés formájában –, a finom részecskék lefelé mosódnak, majd a nehéz gépek terhelése alatt egyre vastagabb, tömör rétegek alakulnak ki. Ezek a rétegek akadályozzák a víz beszívargását és a gyökerek fejlődését, a gond azonban sokáig láthatatlan marad.

Fontos az öntözés szerepe, és legjobb lenne a vizet alulról pótolni, ám az elmúlt időszakban kritikus mélységbe került a talajvízszint.

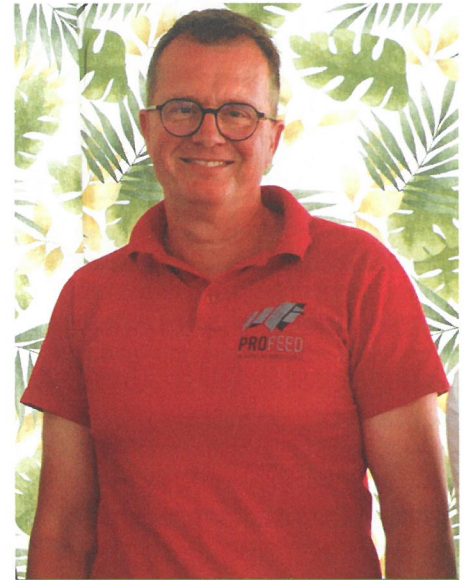
Hupuczi Júlia rámutatott, hogy a talajokban kevés a szerves anyag, ami tudná táplálni a talajéletet, legyen az növényi szerves anyag vagy szerves trágya. Sok gazdálkodó abban bíz, hogy ha felhagy a forgatással, a talaj automatikusan megújul, de a szakember szerint ez tévedés. A változtatás tudatos, hosszú távú folyamat eredménye, amelyhez tanulás, megfigyelés és rendszerintű gondolkodás szükséges. A talajművelés önmagában nem képes regenerálni a talajt. A jó szerkezet kialakulásához élő gyökerekre, mikroorganizmusokra és szerves anyagra van szükség.

Túl körülményes az engedélyeztetés

Az öntözési lehetőségeket elemezve *Máriás Ferenc*, az Agroázis Cégcsoport projektigazgatója elmondta, középtávon az engedélyezési eljárások lazítására lenne szükség. Ahol

Máriás Ferenc: gördülékenyebb hatósági ügyintézésre van szükség

Szabó István: a növények fejlődési állapotához időzítsük a beavatkozásokat

Segítenek a finomhangolásban

Rendszerben kell gondolkodni, aminek egyaránt része a talaj és a növény, hangsúlyozta *Szabó István*, a Pro-Feed Kft. fejlesztési igazgatója. A mezőgazdaságban tapasztalt szinte napi szintű változások megnehezítik a tudásátadást. A klímaváltozás kikényszeríti az alkalmazkodóképességet, éppen ezért nem generális tudásra van szükség, hanem helyre adaptált ismeretekre. Ebben nagy segítségünkre van, hogy a növény mindig jelez, kérdés csak az, hogy megértjük-e a jelzéseket.

A növényi teljesítményt három dolog határozza meg. A kereteket a genetika szabja meg, ehhez jönnek a környezeti tényezők, majd a növénykondíció, amelynek a finomhangolásában fontos szerepet játszhatnak a biostimulátorok. A szakember szerint azonban a biostimulátorok témaköre igazi darázs-fészék, amiben a tudósok még nem tettek rendet.

A fejlesztési igazgató kiemelte, hogy a Kárpát-medence vízbiztonságát alulról kell megoldani, és a felszín alatti vizek „kommunikálnak” a felszín felettiekkel.

Szabó István beszélt a Fenológiai Figyelőről, aminek lényege, hogy a növénytermesztési beavatkozásokat ne pusztán naptári dátumokhoz időzítsük, hanem a növények fejlődési állapotához. Ez a megközelítés különösen fontos olyan időszakban, amikor az időjárási szélsőségek és a klímaváltozás miatt a vegetáció menete egyre kevésbé halad a megszokott mederben. A fejlődési stádiumokhoz igazított tápanyag-utánpótlás, növényvédelem és biostimulátor-használat tehát lényegesen eredményesebb lehet, mint az általános, időpontszerű beavatkozás.

rendelkezésre áll vízkivételi lehetőség – és nem természetvédelmi területről van szó –, ott meg kellene szüntetni a bonyolult adminisztratív eljárásokat. Egy 10 köbméteres tározó túl kicsi, nem hatékony eszköze a vízvisszatartásnak.

Ha a hosszabb távú elképzeléseket nézzük, a szakember szerint a „nagyfolyóink” vizét kellene a medertől minél messzebb eljuttatni. Itt merül fel az első akadály, a tervezéshez elengedhetetlen a helyrajzi számok, a tulajdonviszonyok tisztázása. Sok fejtörést okoznak a nem fellelhető tulajdonosok, valamint a Natura2000-, illetve a

MÁV-területek. Emellett energiára is szükség van a vízkivételhez, ami szintén körülményes engedélyeztetéssel jár – egy trafóházhoz az ötméteres elektromos ág kiépítésének hatósági elfogadása hónapokba telik.

Ma hazánk öntözhető területeinek 90 százalékán esőtető berendezéseket használnak, ami a természetes csapadékot imitálja, ám a talajszerkezetet rombolhatja. A csepegtető öntözés pedig számos előnyös tulajdonsága ellenére sok esetben nem alkalmas a növény vízigényének kielégítésére.

Viniczai Sándor